

Brukerveiledning

Sted og prosess ILAB / Planlegging - Produksjon og ressurser / Adgangskontroll

Dokumentkategori Retningslinje

Sist godkjent dato 02.09.2024 (Theresa Tveiten)

Dato endret 02.09.2024 (Jan Ove Wedaa)

Biosikkerhet: Adgangskontroll	Bruker (herunder også ansatte) må lese gjennom og sette seg inn i de retningslinjer som er beskrevet i denne veiledningen. Samtykkeskjema signeres som bekreftelse for å ha lest retningslinjene, skjema arkiveres ved ILAB og spesifisert tilgang tildeles brukeren.		
Adgangskort og tilgang	ILAB ordner med adgang(kort) til brukere som skal ha tilgang.	Brukere har kun tilgang til egne spesifiserte områder via adgangskortet. Det er ikke tillatt å låne bort adgangskort/nøkler til personer som ikke er klarert for adgang, ta kontakt med ILAB om noe er uklart.	
Tilgjengelighet og regler for tilgang	ILABs personell er tilgjengelig i åpningstid fra 08:00 til 14:30, mandag til fredag.	All aktivitet i laboratoriene som innebærer økning av biomasse i fiskekarene eller endringer av vannkvaliteter (inkludert oppstart av nye forsøk) skal være avsluttet innen kl. 14:30. Dette for å ha tid til å stabilisere overvåkningsparameter, og unngå alarmer. Dersom en ser at arbeidet ikke blir ferdig før 14:30 må dette meldes til ILAB.	Vakt tar over driftsansvar etter vanlig arbeidsdag.
Overtid	Om aktivitet i våtlaboratoriene fører til at ILAB personell må stå igjen etter 15:00 for å stabilisere forsøksparameter, vil dette bli fakturert i henhold til overtidssatser. Arbeid i pålagt pause – arbeid som utføres for bruker av ILAB i lunsjtid (kl. 12:00-12:30) blir fakturert 100 % overtid		
Helg/ferierutiner	I helgene og i ferietiden vil fisk bli røktet iht. standardrutine dersom ikke annet er avtalt.		
Opplæring	Om bruker har spørsmål eller ønsker opplæring, kontakt driftsansvarlig eller avdelingsleder.		
Taklys	Fiskene er lysstyrt og om bruker har tilgang til hallene etter åpningstid må IKKE taklyset slås på, dette vil medføre at fisken blir stresset. Bruk da lommelykt for å orientere deg.		
Låsing av dører	Dører til akvahaller og sykdomsceller har smekklås og skal alltid holdes lukket, unntak ved inn-/uttransport av utstyr/fisk eller ved behandling som krever lufting. OBS! merking av dører ved behandling – forebyggende HMS-tiltak		
Inntak av fisk	Må avtales med ILAB på forhånd. Krav (konsesjon) og biosikkerhet.		
Besøk og omvisning	Må avtales på forhånd med ILAB.	Besøkende skal vises rundt under veiledning av gode kjent personell og skal legges inn i ILAB sin besøksprotokoll. Informere om biosikkerhet, slusesystem og se til at alle benytter engangsutstyr ved omvisning.	
Alarmer	Det er IKKE tillat for brukerne å slå av nivåalarmer uten samtykke fra driftsansvarlig eller avdelingsleder.		

Bruerveiledning

Sted og prosess ILAB / Planlegging - Produksjon og ressurser / Adgangskontroll

Dokumentkategori Retningslinje

Sist godkjent dato 02.09.2024 (Theresa Tveiten)

Dato endret 02.09.2024 (Jan Ove Wedaa)

SP/Ukeplaner/endringsmeldinger/kommunikasjon	All kommunikasjon som berører endringer i forsøk og forsøksoppsett skal formidles til aktuell driftsansvarlig for sone. På kopi: avdelingsleder, KHMS, annet involvert personell (gjør det enkelt og send til: t55@ilab.no) + evt. fiskebestilling@ilab.no	
Mat og drikke	Ikke tillatt i ILAB sine driftsfasiliteter. Det benyttes bl.a. ulike kjemikalier i fasilitetene og forbudet er et forebyggende HMS-tiltak.	
SLUSER – smittehygiene	<p>Skoskift – Det skal skiftes skotøy ved inn-/utpassering i våtlaboratoriene. Overgangen til våtlaboratoriene er markert med rød linje på gulv. Eventuelt kan blå overtrekkposer brukes ved kort tids opphold. OBS! fallfare ved våte gulv.</p>	<p>Spesielt for sykdomslab</p> <ul style="list-style-type: none"> • Første skifte skjer i slusen (rom 132 B1). • Medbrakte jakker / laboratoriefrakker – må henges på knagger i denne slusen. <p>Inngang til hver enkelt celle eller patlab –</p> <ul style="list-style-type: none"> • I sykdomscellene er det en sluse som er markert med en rød stripe. • Skal man inn på cellen (over rød stripe) utføres det på nytt skoskift og man kan ta på seg frakk som henger på hver celle. • Det samme gjelder også om man skal inn på Patologilaboratoriet (patlab).
Smittehygiene og biosikkerhet	Bruk arbeidsklær og hansker ved håndtering av vann og fisk. Frakker/kjeledresser tilgjengelig på forespørsel eller bruker kan ha eget utstyr tilgjengelig i fasiliteten.	
HMS - kjemikalier (vaskemidler, desinfeksjonsmidler og medikamenter)	Sjekk hygieneplan i alle lokaler for bruk av kjemikalier og verneutstyr. QR-koder med link til sikkerhetsdatablad tilgjengelig i oppslag. Det er vernebriller og hansker tilgjengelig i alle labor.	
Brannvern og HMS	<ul style="list-style-type: none"> • Oppslag i hallen – branninstruks, møteplass og nødnummer. Legg merke til hvor nærmeste nødutgang er for deg. • ILAB har hjertestarter i 2 etg – administrasjon. • Førstehjelpskoffert tilgjengelig i fiskeanalysen. • Alle rom har øyeskyl og plaster. 	
Spredningsrisiko eller mistanke om sykdom	<ol style="list-style-type: none"> 1. Smitte – risiko for spredning av smitte eller GMO/GMM (biosikkerhet). Ser du noe som utgjør spredningsrisiko kontakt umiddelbart driftsansvarlig eller avdelingsleder for iverksetting av tiltak. 2. Sykdomsutbrudd – ved mistanke om sykdomsutbrudd ved våtlaboratoriene skal driftsansvarlig eller avdelingsleder varsles omgående for å sikre videre rapportering til fiskehelsebiolog og iverksetting av tiltak. 3. Behandling av syke dyr – eventuell behandling av forsøksdyr skal godkjennes av veterinær/fiskehelsebiolog. 	

Sted og prosess ILAB / Planlegging - Produksjon og ressurser / Adgangskontroll

Dokumentkategori Retningslinje

Sist godkjent dato 02.09.2024 (Theresa Tveiten)

Dato endret 02.09.2024 (Jan Ove Wedaa)

OPPSTART OG GJENNOMFØRING AV FORSØK	
Tillatelser og søknader	<p>MATTILSYNET/FOTS – PMSK er ILAB sin kontaktperson</p> <ul style="list-style-type: none"> Dersom forsøket er av en slik art at det foreligger er risiko for å påføre fisk smerte/ubehag utover det en kan forvente under normal drift i et oppdrettsanlegg må forsøksansvarlig søke Mattilsynet i FOTS om tillatelse til å gjennomføre forsøket. ILAB starter INGEN forsøk som ikke er godkjent. Dersom en har spørsmål ang. søknad til Mattilsynet kan PMSK (person med særskilt kontrollansvar) ved ILAB kontaktes. <p>GMO/GMM – ILAB sin kontakt opp mot Helsedirektoratet og kunder (KHMS)</p> <ul style="list-style-type: none"> Melding om bruk av DNA-vaksine og svar fra Helsedirektoratet (HD) sendes som kopi til KHMS. Søknad om innesluttet bruk og svar fra HD sendes som kopi til KHMS. Meld fra i forkant til ILAB: markør i ukeplan i tillegg til i SP. ILAB må sikre at tiltak iverksettes - Kar skal merkes (biohazard) i henhold til krav. Det må foreligge godkjenning fra HD, i de tilfeller fisken kan DNA-vaksineres i frisk sone. Dette må også spesifiseres i SP og i ukeplan (merke kar med GMO). Om dette ikke er godkjent, gjelder regler for innesluttet bruk nivå 2.
Klarering	Alle forsøk skal klareres med driftsansvarlig eller avdelingsleder minimum 1 uke før oppstart. SP må foreligge før oppstart.
Før oppstart av forsøk	<p>Bruker fyller ut standardprotokoll (SP) som ligger tilgjengelig på ILAB sin hjemmeside og signerer denne.</p> <p>Informasjon gitt i protokollen vil være retningsgivende for røkter/ driftsansvarlig for sone.</p> <p>Ved håndtering eller akklimering av fisk i forkant av en oppstart kan en skriftlig instruks/melding benyttes for å gi retningslinjer som røkter skal forholde seg til.</p>
Mottak av fisk og transportutstyr	<p>Det skal fortrinnsvis være en til stede fra ILAB som tar imot fisken og anviser den til rett hall og kar.</p> <p>Inntak utenom vanlig arbeidstid skal klareres med driftsansvarlig eller avdelingsleder i god tid for en sikker tilrettelegging.</p> <ol style="list-style-type: none"> ILAB har eget utstyr for hver akvahall/celle. ILAB utstyr skal ikke bringes mellom våtlaboratoriene pga. biosikkerhet. Unntaket er transport-bøtter/-kar. Utstyr som benyttes i forbindelse med transport/ henting av fisk skal alltid desinfiseres før og etter transporten. Tar bruker med seg noe eget utstyr, skal dette desinfiseres før det tas inn og ut av fasiliteten.
Karskjema	<p>Bruker eller driftsansvarlig/røkter skal fylle ut karskjema når fisk er satt inn i kar.</p> <p>Dette gjelder enten det er oppstart eller forberedelse til oppstart. Kontakt driftsansvarlig om uklart.</p> <p>Karskjema brukes til å informere om art, antall, uttak av fisk og navn på forsøksansvarlig (forskriftskrav)</p> <p>Husk å registrere i karskjema ved uttak/påfyll av fisk.</p>
Håndtering av fisk	Fiskekar i ren sone skal håndteres før kar i smittesone. Forbyggende tiltak for å unngå smittespredning.
Unngå å utløse alarmer	<ul style="list-style-type: none"> Nivåalarmer i fiskekar kan slås av og på. Driftsansvarlig for sone kan gi opplæring i hvordan man håndterer fisk og kar uten å utløse alarmer. Den som slår av en nivåalarm er ansvarlig for at den aktiveres igjen. Om alarmer utløses av bruker utenom arbeidstid vil utrykking pga. dette bli fakturert bruker. Ved håndtering av ventiler som regulerer vannflow til karene, kan alarm i nivåkar utløses.

Bruerveiledning

Sted og prosess ILAB / Planlegging - Produksjon og ressurser / Adgangskontroll

Dokumentkategori Retningslinje

Sist godkjent dato 02.09.2024 (Theresa Tveiten)

Dato endret 02.09.2024 (Jan Ove Wedaa)

<p>Bruk av utstyr, desinfeksjons- og avfallsrutiner.</p> <p>Sjekk hygieneplan i alle lokaler for bruk av kjemikalier og verneutstyr.</p> <p>Det er vernebriller og hansker tilgjengelig i alle laber. Frakker/kjeledresser tilgjengelig på forespørsel eller bruker kan ha utstyr selv.</p> <p>I SL og patlab – eget utstyr (ILAB ansvarlig)</p>	<p>Bruk av utstyr og orden –</p> <ul style="list-style-type: none"> • Alt utstyr som benyttes skal brukes med omtanke og plasseres tilbake på rett plass etter bruk. • Om nødvendig skal gulvet spyles. • Forlat våtlaboratoriet i den stand du selv ønsker å komme til. <p>Desinfeksjon –</p> <ul style="list-style-type: none"> • Desinfeksjonsmiddel har god effekt på utstyr som brukes i akvakulturdriftssammenheng og har som formål å drepe bakterier, virus og parasitter. • Håver skal etter bruk, skylles godt av i ferskvann og så dyppes i desinfeksjonsbøtte (som står på gulvet) før de henges direkte opp til tørk. Skyll av etter bruk for å fjerne smuss og sjøvann som forringer desinfeksjonsløsning • Husk å skylle håven i rent vann FØR bruk da det er rester av desinfeksjonsmiddelet på håvene som henger oppe til tørking. Se oppslag i hallene for bruk av desinfeksjonsmiddel. • Eksponering for desinfeksjonsvæske på metall/duk i et lengre tidsrom vil ødelegge håvene, og derfor skal disse ALDRI bli liggende i løsningen. • Stamper, bøtter o.l. settes på anvist sted etter bruk. ILAB har ansvar for vask og desinfisering av disse etter bruk. • ILAB har ansvar for utskiftning av desinfeksjonsløsning. <p>Generell avfallshåndtering –</p> <ul style="list-style-type: none"> • Skarpe eller stikkende gjenstander skal puttes i de gule boksene merket for dette formål. • Problemafval (farlig avfall og smitteavfall) skal destrueres i hht. gjeldende regelverk (gule bokser). • Normalt restavfall skal legges i søppeldunken. • Flytende avfall som kjemikalier og vaksinerester skal ikke tømme i avløpssystemet. Håndtering i henhold til regelverk. • Fiskeavfall/fôr/ekskremer skal pakkes i plastpose og fryses i lag med bioavfall. Ta kontakt med driftsansvarlig for sone ved behov for håndtering av biologisk materiale. OBS! Fisk(avfall) i GMO-forsøk skal håndteres som smitteavfall (gule bokser).
<p>Å ta ut fisk igjen fra ILAB</p>	<p>Fisk som er tatt inn på ILAB kan fraktes ut fra fasilitetene igjen dersom dette avtales med avdelingsleder.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Det er krav til dokumentering på alle dyr som kommer inn og alle dyr som tas ut. • Fisk i frisk sone bedøves eller avlives før prøvetak. Uttak noteres i karskjema og røkterskjema. • Om fisk skal overføres eller flyttes utenfor ILAB for videre hold/forsøk ved en annen fasilitet/konsesjon må dette avtales med ILAB (via søknad).
<p>Kontakter ILAB</p>	<p>Se hjemmeside: https://ilab.no</p>

Bruerveiledning

Sted og prosess ILAB / Planlegging - Produksjon og ressurser / Adgangskontroll

Dokumentkategori Retningslinje

Sist godkjent dato 02.09.2024 (Theresa Tveiten)

Dato endret 02.09.2024 (Jan Ove Wedaa)

Spesielt for sykdomslaboratoriet (SL) og haller omlagt til sykdomsavløp (inneslutningsnivå 2):	
Håver	<ul style="list-style-type: none"> Er plassert ut en håv for hvert kar og skal kun benyttes i det karet den henger på. Skyll håven før og etter bruk, dypp i desinfeksjonsløsning og heng tilbake på kar. Hver sykdomscelle har egen beholder for løsning.
Medbragt utstyr	<ul style="list-style-type: none"> Helst unngå, men skal desinfiseres før det tas inn og ut av ILABs lokaler. Bring ikke med mer utstyr enn du trenger.
Felles utstyr	<ul style="list-style-type: none"> Skap/skuffer i forrommet i sykdomslaboratoriet er merket med fellesutstyr og kan benyttes av alle brukere. Tilgjengelig lager av frakker, tørkepapir, hansker, gule bokser m.m. i gangarealene.
Opptreden ved arbeid	<ul style="list-style-type: none"> Om fisk skal inn på patologilaboratoriet eller flyttes mellom celler i levende tilstand må fisken være bedøvet eller fraktes i lukket beholder for å unngå søl på gulvet. Det er forbudt å frakte fisk i håv fra et rom til et annet. Unngå å sette ned beholder/bøtter med smittefarlig materiale på gulvet utenfor celler, smittehaller eller GMO/GMM-lab nivå 2. Ved søl må vann tørkes opp og overflater desinfiseres. Se også egne retningslinjer for arbeid i patlab.
Det er fare for spredning av smittestoff fra lab også etter at forsøk er avsluttet. Det er derfor viktig å ta hensyn til:	<ul style="list-style-type: none"> Bruker rydder eget utstyr etter seg når forsøk er avsluttet. I SL og GMO/GMM-lab nivå 2 er det ILAB som har ansvaret for at vask/desinfeksjon blir utført før neste forsøk starter eller neste bruker tar over laboratoriet. På patologilaboratoriet skal bruker rydde, vaske eller tørke over og desinfisere etter seg selv og fylle i logg. ILAB fakturerer for brukt tid til opprydding.
Avfallshåndtering/håndtering av infisert materiale som vann, før, fisk eller søppel:	<ul style="list-style-type: none"> Bruk laboratoriefrakk (plassert i hylle i forrommet eller over fryseboks i enden av gangen), eller kjeledress ved håndtering av infisert materiale. Påkrevd med vask eller desinfisering av hender når en forlater en celle eller hall etter å ha vært i kontakt med vann, fisk eller smitemateriell/GMO/GMM-lab nivå 2. Skittent tøy legges i skittentøyskurven i slusen (litt vått tøy kan tørkes på knagg i cellen). Alt avfall (engangsutstyr etc. og død fisk) skal behandles som smitteavfall / miljøfarlig avfall, holdes adskilt fra annet avfall og pakkes spesielt. Bruker må varsle driftspersonell ved ILAB når avfall/fisk skal pakkes for destruksjon, de hjelper deg med dette. (Gule bokser) Kostnader med destruksjon av forsøksmaterieell, herunder forsøksdyr, blir fakturert bruker/oppleggsgiver. All fisk som holdes i SL og GMO/GMM laboratoriene, uansett type forsøk, skal avlives umiddelbart etter avsluttet forsøk og behandles som smitteavfall / miljøfarlig avfall. Levende fisk skal IKKE tas ut av sonen. Død fisk eller fiskeprøver kan tas ut til egen lab ved Marineholmen. Bruker tar ansvar for korrekt avfallshåndtering. Uttak må registreres i uttakslisten i SL. Ved tilbakeføring/overføring av dyr til andre fasiliteter/konsesjoner for videre hold – må dette avklares med avdelingsleder (søknad og vurdering).

Brukerens samtykke

Sted og prosess ILAB / Planlegging - Produksjon og ressurser / Adgangskontroll

Dokumentkategori Registreringsskjema

Sist godkjent dato 25.08.2021 (Theresa Tveiten)

Dato endret 25.08.2021 (Reidar Handegård)

BRUKERENS SAMTYKKE

Bruker har lest og forstått brukerveiledningen ID22091.

Bruker er innforstått med at tilgang/tilgangsnøkkel som gis til fasiliteten er kun til eget bruk og at utlån til personer som ikke er klarert ikke er tillatt.

Brudd på retningslinjer i brukerveiledningen kan føre til advarsel fra ILABs driftspersonell, samt utestenging fra laboratoriet ved gjentatte overtredelser.

Bruker er innforstått med betegnelsen standardrøkting som ILAB utfører:

1. Daglig måling og registrering av O₂ verdier, salinitet og temperatur i avløpsvann fra hvert fiskekar.
2. Grenseverdier er beskrevet av kunde i standardprotokoll (SP), det samme med valg av lysregime.
3. Daglig observasjon av fisk, døde fisk og svimere tas ut (fakturerer medgått tid i SL), registreres og lagres som avtalt med kunde.
4. Unormal atferd meldes umiddelbart ifra til forsøksansvarlig, og registreres i kommentarfeltet i røkterjournal
5. Sørger for at all fisk får tilstrekkelig fôrmengde og fôrstørrelse (unntak forberedelse til vaksinerings o.l.)

Bruker trenger tilgang til følgende rom/hall:

.....

Bergen den _____ / _____ 20_____

Brukers navn #BLOKKBOKSTAVER#

Signatur bruker

Firma

Kortnr.

Tlf

Når det er nødvendig
(spesielt for studenter)

Forsøksansvarlig #BLOKKBOKSTAVER#

Underskrift forsøksansvarlig for bruker